

S5 OBALNI

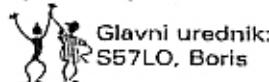
Številka 8, Letnik VII

Avgust 2003

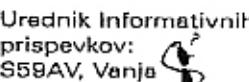
GLASILO RK JADRAN S59CST in
RK PIRAN S59HIJ

Glasilo Obalnih Radioamaterjev

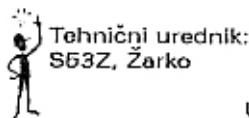
uredniški edžer S5 Obalni 2001-2002

Glavni urednik:
S57LO, Boris

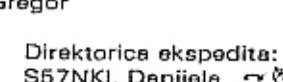
Urednik Informativnih
prispevkov:
S58AV, Venja

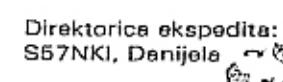
Tehnični urednik:
S53Z, Žarko

Urednik QRP rubrike:
S53MA, Alen

Urednik rublike tehničnih
člankov: S53RA, Gregor

Direktorica ekspedite:
S57NKI, Danijela

Urednik kontest rubrike:
tekmovalec S55M, Adi

TISK: Rudi, S58RU

Kot vsako leto se je tudi letos sestal uredniški odbor S5 Obalnega. Poleg poročil urednikov je bila najpomembnejša točka na dnevnem redu spremembe v uredniškem odboru. Po triletnem urejanju časopisa je moj začetni zagon in navdušenje nekako začelo plahneti. Potrebne so bile spremembe, tudi zaradi tega, da se ne vrtimo v začaranem krogu vedno istih urednikov in enakega načina razmišljanja. Zato smo za novega glavnega in odgovornega urednika imenovali Gregorja, S53RA, za urejanje informativnih prispevkov pa Valterja, S51VI. V uredništvu obalnega ostaja še Žarko, S53Z, kot tehnični urednik in Danijela, S57NKI, kot direktor expedite, tiskal pa ga bo še vedno Rudi, S58RU. Od sedaj že bivših urednikov pa s sestanka ostaja obljava, da bomo še naprej pisali članke. Po treh letih tako zaključujem urejanje tega našega ogledala radioamaterstva na Obali. Ponosen, da mi je bilo omogočeno pri njem sodelovati in ga oblikovati, zadovoljen, da smo uredništvo predali v zanesljive roke, s svojimi idejami, z novim zagonom. Srečno S5 Obalni!

73 Boris, S57LO

NEKAJ BESED ZA ZAKLJUČEK...

Ponosen sem, da sem lahko kar nekaj let sodeloval kot član uredniškega odbora pri tako pomembnem in v S5 unikatnem radioamaterskem časopisu. Ta časopis je pomemben zato, ker je nastal iz želje in vere posameznikov, da lahko takšno glasilo združuje primorske radioamaterje, da jim lahko posreduje zanimivosti iz domačega okolja in da lahko pomaga oblikovati lokalno radioamatersko življenje. Pomembno je tudi to, da je nastal brez obveznih dotacij, brez novačenja, reklam in podobnih stvari, ki neizbežno rinejo časopise vseh žanrov v odvisne vode... S5 Obalni pa je najbrž edini neodvisni radioamaterski časopis v Sloveniji! Velikokrat smo napisali kakšno simpatično novico iz domačih logov, sledimo akcijam in uspehom domačih radioamaterjev, objavljamo zanimive in duhovite prispevke starih mačkov (S51JN, S57KV in še koga bi se našlo), objavljamo zanimive članke izpod peresa marsikaterega mlajšega radioamaterja, predstavili smo več kot 50 radioamaterjev iz domačih krajev, obeležujemo zgodovinsko pomembne dogodke iz radijskega sveta, organiziramo tradicionalni Silvestrski SKED, katerega se iz leta v leto udeležuje več radioamaterjev in – kar je zelo pomembno – nemalokrat smo pokazali na kozle, ki so jih in jih še streljajo v naši krovni organizaciji... Saj veste, polemike o II. klasi (Cept1 in Cept2 šmorn), pa tisto o klicnih znakih za WRTC, poročali smo o Konferencah ZRS, resda subjektivno, a nikoli tako, da bi podlegali kakršnikoli uredniški politiki...

Pa niti ni moteča birokratska zaostalost, ki mora biti, vsaj do tiste mere, ki je še sprejemljiva, ali malo čez. Moteča je v tisti fazi, ko človek začne misliti, da so v naši Zvezi (kako je drugje ne vem, bi se moral pozanimati) nek drugi interes, za katerega jaz ne vem. Sprašujem se, ali imajo vsi tisti člani Upravnega odbora, podpredsedniki in predsednik kakšno drugo korist, so funkcionarji v Zvezi zato, ker je to za njih neka afirmacija, morda, ker drugje ne morejo imeti absolutno oblast (šefi, žene, mame...) in si jo zato lepo prisvojijo pri Zvezi. V vojski nekdanje Juge sem imel za desetarje in vodnike take ljudi, ki so doma bili cunje in v službi na dnu lestvice in so si v vojski dali duška. Nič več ni bilo vojske, samo podje.....

Smo mar tudi v Zvezi prišli do take faze? Ali člani Upravnih odborov in podpredsedniki in više razumejo svojo funkcijo kot samo sebi namen, so pozabili, da bi morali predstavljati klube, z njimi sodelovati in jih spodbujati k aktivnejšemu delu? Se motim, če mislim, da tudi oni pripadajo radioamaterski organizaciji kot radioamaterji in ne samo kot člani nekega organa tam nekje v Ljubljani (pa nimam nič proti mestu, tam se pač sedež Zveze nahaja) in edino kar znajo narediti, ko se pojavi drugačno mnenje je udariti predlagatelja po zobeh? Je to postala Zveza?

Čutim se izigranega, ker sem vedno držal z Zvezo. Veliko ljudi mi je govorilo: ta Zveza, sej niso normalni. Jaz jim pa nisem in nisem mogel verjeti. Na žalost pa ugotavljam, da jo je res zaneslo, tokrat malo preveč.

Sedaj nismo več prostovoljna radioamaterska organizacija. smo del vsesplošne norije, kjer si vsak posameznik vzame toliko nesramne svobode, kot si jo pač zamisli in seveda toliko,

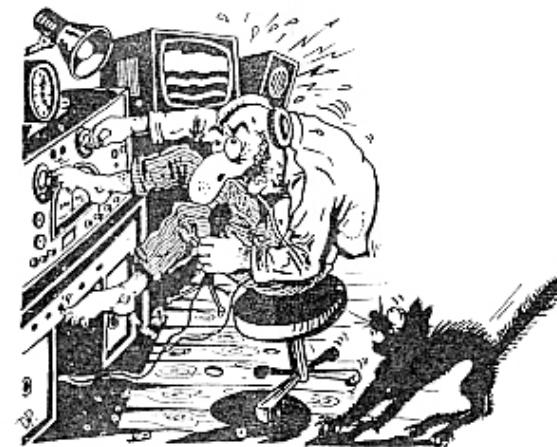
kolikor mu pač pustimo. Preslepljeni smo s svobodo, ker smo jo dobili in takoj izgubili, ker je enostavno nismo razumeli. In za tiste, ki še vedno ne razumejo, naj povem, da če imajo oni svobodo delati neumnosti, imamo mi svobodo jim reči, da grešijo. Mi jim to svobodo dopuščamo, so tudi oni pripravljeni nam pustiti kej svobode?

Vsem sotrinom ponizno sporočam: imejte še malce potrpljenja, nekaterim enostavno moč udari v glavo in jih je težko spet vrniti med proletarske vrste, Zvezi pa: Če Vam sto ljudi reče, da nekje grešite, minimalno kar lahko naredite je, da vsaj za sekundo pomislite: Morda pa res grešim!

p.s.

Kolegu radioamaterju, ki objavlja sezname operaterjev, ki niso poslali dnevnika po končanem kontestu sporočam, da bom poslal dnevnik, ko bom jaz smatral, da je to potrebno.

Davorin D. Tomaič, S53DT

LP (Long Play) DX-i na 16 kHz

Ko je Gerhard Kirschner, s pomočjo posnetka "Tubular Bells" Mika Oldfielda (posnet 1973 leta), preskušal nek računalniški program za spektralno analizo, je med podrobnejšim pregledom na frekvenci 16 kHz zasledil šibke sledove morsejevih signalov. Izkazalo se je, da gre za klicni znak GBR, oddajnik britanske mornarice Rugby, prvenstveno namenjen za komunikacije s podmornicami. Rugby je sicer prenehal oddajati 1. aprila letos. CW signal seveda ni bil posnet namerno, ampak je v snemalne naprave zašel kot motnja. Omenjeni oddajnik je bil lociran okoli 60 kilometrov od snemalnega studia, oddajal pa je s 500 kilovati. Signali na posnetku so bili glede na njihovo frekvenco in jakost le nekaj decibelov nad nivojem šuma kot taki praktično neslišni. Kirschner je pregledal še nekatere druge posnetke in našel še nekaj, čeprav šibkejših, CW signalov.

Z uporabo programov za spektralno analizo lahko tudi doma pregledamo starejše posnetke, morda bomo našli sled o GBR (ki bi imela tudi nekakšno zgodovinsko vrednost, glede na to, da ne oddaja več) ali pa tudi kakem drugem klicnem znaku, v primeru, da je bil snemalni studio nekje do sto kilometrov oddaljen od podobno močnega VLF oddajnika.

Vir: oglasna deska na <http://vlf.it>

Gregor, S53RA

zamenjal. Kljub temu, da pogoji niso bili najboljši, se je število vzpostavljenih zvez vztrajno povečevalo. Sobotno dopoldne sta Kiko, S53TK in Gregor, S53RA izkoristila za postavitev anten in aparatur za visoke frekvence. Kiko je postavil svoj sistem in parabolo za 10 Ghz, kjer pa večjih aktivnosti žal ni bilo. Postavljena je bila jagica za 2m, kjer je bilo kar nekaj aktivnosti, v katere smo se vključili. Tako je bilo mogoče znak S58U/LH slišati na kar širokem spektru amaterskih frekvenc.

Vpeti med oba svetilnika, ob prijetnih pogovorih, hladni pižaci in resnem delu, so ure hitro minevale in kaj kmalu je bila noč. Čas za ekspedicijo. Če smo v letu 2002 za nekaj ur prvič aktivirali SLO 010, zakaj nebi v letu 2003 aktivirali SLO 011? In tako se je zgodilo. Gregor, S53RA in Roberto, S57RR sta vzela IC 706, agregat in dipol za 14Mhz. Na svetilniku južnega pomola piranskega pristanišča sta napela dipol in zagnala agregat. V kratki aktivnosti je bilo vzpostavljenih približno 25 zvez in redkim strečnežem podeljena nova referenčna številka svetilnika, SLO 011 s pozivnim znakom S59HIJ/LH. V času njune aktivnosti so tako bili aktivirani vsi trije piranski svetilniki istočasno.

Žal pa noč ni bila le v znamenju dosežkov. Med delom se je "sesedel" računalnik z dnevnikom na SLO 010. Kljub vse mogočim poskusom, da bi rešili približno 900 zvez, nam to ni uspelo. Upanja še nismo povsem izgubili in zadevo predali Alešu (S56IAI) z upanjem na najboljše. Kljub neljubemu dogodku smo z

delom nadaljevali po načrtih. Vsaj večino, saj me je Boris ob 13.30 uri po telefonu obvestil, da sem ravnokar "prešprical" izmeno za postajo. Gregor, S53RA me je nedvomno uspešno nadomestil.

Tudi nedelja se je počasi prevešala v večer in noč. Z XYL-ko sva med delom obiskala Borisa, S57LO in po sprehodu skozi Piran nameravali obiskati še SLO 006, vendar je bila ekipa na zasluzeni večerji. Pred nastopom moje zadnje izmene za postajo in zaključkom aktivnosti, smo z Borisom (S57LO) in Juretom (S57XX) na SLO 006 pričeli z razstavljanjem anten in opreme, da bi zjutraj kar najhitreje odpeljali opremo iz Pirana. Na SLO 010 sem opravil še zadnji dve uri aktivnosti. Zveze so bile vse redkejše, tudi zaradi ne ravno najboljših pogojev. Malo pred zaključkom mi je radio amater na drugi strani "naklofal", da sem skoraj edini, ki še "svetim" na bandu. In kmalu za tem sem prenehal svetiti tudi jaz. Pripravil sem opremo za odvoz in odšel domov na krajsi počitek, saj sva bila z Juretom zmenjena že za 06.00 uro.

Ob dogovorenem času sva se z Juretom dobila na SLO 006 in naložila opremo v moj karavan. Opreme je bilo za dve vožnji. Nakar sva pospravila tudi antene na SLO 010, kjer se nama je pridružil še Stane in pomagal pri pospravljanju. Okrog 09.00 ure je bilo pospravljanja konec, ko smo se poslovili. Jaz sem odpeljal še tretjo rundo opreme v klub, Jure in Stane z otroci pa so še izkoristili dopoldne ob morju.

Po zaključeni aktivnosti je bilo v

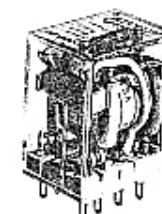
dnevnik na SLO 006 vpisanih slabih 800 zvez, na SLO 010 pa ob ponovnem štetju približno 600. Še vedno upamo, da nam bo uspelo izbrskati tudi tistih 900 izgubljenih zvez.

Med delom nas je na obeh lokacijah obiskalo več gostov, ki so si ogledali naše aktivnosti in sicer: Vlado - S57KV, Karli - S57HIH, Rudi - S58RU z XYL, Tine - S50A...

V zaključku bi se rad zahvalil vsem operatorjem, ki so se zvrstili na svetilnikih in sicer Grazianu - S50J, Marsellu - S52ID, Matjažu - S53AU, Milošu - S53EO, Alenu - S53MA, Gregorju - S53RA, Žarku - S53Z, Vladu - S55A, Franku - S57JEL, Borisu, S57LO, Robertu - S57RR, Andreju - S57RW, Juretu - S57XX, Milanu - S58MU, Vanji - S59AV.

Zahvala gre tudi ostalim, ki so kakor koli pripomogli k uspešni izpeljavi klubskih akcijev (v mislih imam tudi potrpežljivost YL, XYL in otrok). Posebej se moramo zahvaliti komandirju PPOP (postaja pomorske policije) Koper g. Mirku Slukanu in kolektivu, da so nam omogočili uporabo prostora na SLO 010.

Valter, S51VI

Radio Narava (4. del)

V zadnjem delu članka si poglejmo še nekaj zanimivosti, povezanih s signali Narave oziroma sprejemom zelo nizkih frekvenc. Eden izmed neželenih pojavov pri velikih žičnih antenah so signali okrog nekaj hertzov kot posledica premikanja antene. Velike žične antene ter zanke delujejo v tem primeru podobno kot kondenzator oziroma tuljavica pri kondenzatorskem oziroma dinamičnem mikrofonu. Mehanske oscilacije vetra povzročijo "neznane" signale na nekaj hertzih. Podobne učinke znajo ustvariti npr. ptice, ki se veselo gugajo na žici antene, čeprav v obeh primerih nekako ne moremo trditi, da signali niso naravnega izvora, hi.

Zanimiv, a dokaj običajen pojav povzročajo insekti, katerih krila so nabita z določenim elektrostatičnim nabojem. Ko se insekt nahaja zadosti blizu antene, skupaj z le-to predstavlja kondenzator, katerega velikost se (neznatno, a dovolj, da lahko zaznamo signal) spreminja v ritmu zamahov kril in na ta način se modulira signal v anteni. Tako imajo npr. čmrlji, čebele, komarji, svoj prepoznaven signal, ki je v večini primerov dokaj podoben "originalnemu" zvoku. Pojav se da opazovati pri kratkih antenah (npr. 1m), pri čemer velja, da manjše antene omogočajo zaznavanje manjših insektov, pri večjih antenah pa pojav popolnoma izgine. Nekateri domnevajo, da ima hitinast oklep insektov celo piezoelektrične lastnosti in se

ji morda lahko obnašal podobno kot kvarčev kristal, a na to temo ni še bilo večjih raziskav.

Poleg šibkega električnega polja, ki ga ustvarja praktično vsako živo bitje, pa nekatere ribe tudi zavestno uporabljajo električne in elektromagnetne učinke. V splošnem bi take ribe lahko razdelili na elektroreceptivne in elektrogenične. Med prve spadajo nekatere, ki imajo značilno lateralno linijo poleg na pritisk in akustične valove občutljivo tudi na električno polje, ali pa npr. morski psi z organi, Lorenzinijevimi ampulami, s pomočjo katerih zaznajo tudi zelo šibka električna polja. Tako napadejo umetno električno vabo, zakopano nekaj deset centimetrov v pesku, medtem ko se nad zakopano mrhovino ne bodo spravili. Elektrogenične ribe (okoli 400 vrst jih je) pa znajo oddajati (in običajno tudi zaznavati) elektromagnetno valovanje. Nekatere samo impulze, nekatere pa celo sinusni signal. Riba z imenom *Eigenmannia* zmore generirati okoli volta velik neprekidan elektromagnetni signal s frekvenco od 250 do 700 Hz, katerega uporablja za lociranje in komunikacijo. Ko se v bližini pojavi sorodna riba, ki "oddaja" na isti frekvenci, prva refleksno premakne svojo frekvenco drugam – lahko bi rekli, da gre vsaka riba na svoj "zasebni" komunikacijski kanal... Po drugi strani so električni skati in jegulje že skoraj pregovorno znani, a vseeno omembe vredni s svojimi do 700 V velikimi električnimi sunki.

Sicer pa je poleg naravnih signalov zanimivo opazovati tudi razne industrijske

in "gospodinjske" signale... Tako se da dokaj hitro razločiti, morda vzeti "prstni odtis" posameznih naprav, npr. sosedovega sesalnika ali pralnega stroja.

Gregor, S53RA

Pljuvanje v lastno skledo

Dokaj malo je situacij, ki me lahko neljubo presenetijo. Ena takih se mi je zgodila predzadnji vikend v avgustu, tam okoli velike nagrade F1 Madžarske. Mama me opozori, da je bila dan prej na sporedu oddaja o radioamaterstvu. Med drugim zvem, da je nek starejši koprski radioamater na vprašanje, ali lahko pove, kateri so dobri radioamaterji v Sloveniji izjavil, da dobrih ne bo našteval, da pa je veliko slabih operatorjev. Zvečer istega dne srečam par kolegov, pogovor slučajno nanese na radioamaterstvo in na omenjeno oddajo. Ugotovim, da se jim je v spomin najbolj vtišnilo to, da je v Sloveniji veliko slabih radioamaterjev. Podobna zgodba se ponovi (večkrat) naslednji dan...

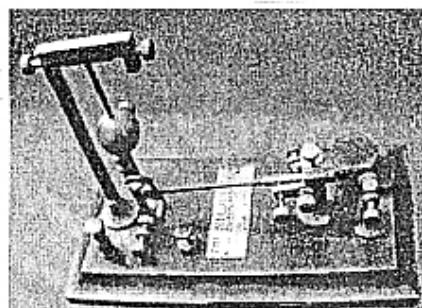
Naj privzamem, da omenjene oddaje nisem videl, niti ne vem, kdo je omenjeni koprski radioamater. Kakorkoli, če je bila izjava resnično taka, ali pa (upam) narobe interpretirana oziroma novinarsko izkrivljena, zdi se, da je le-ta gledalcem ostala najbolj v spominu. Grenak priokus ostaja v vsakem primeru.

Gregor, S53RA

Telegrafske ročice 7.

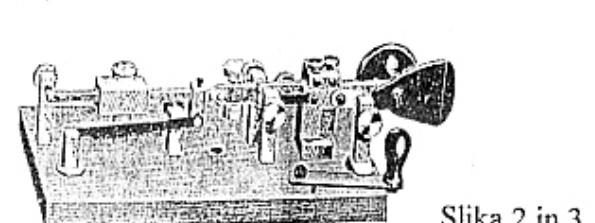
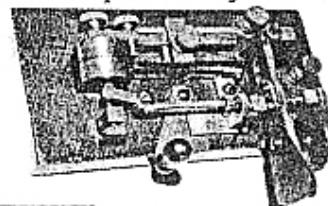
Polavtomatske ročice – ostali

Kmalu potem, jo Horace Martin predstavil svoj polavtomatski taster, Vibroplex, so ga začeli posnemati tudi drugi. Vendar je Martin tako na široko zapisal svoj patent, da skoraj ni bilo mogoče izdelati taster, ki ne bi kršil tega patenta. Med prvimi je bil Coffee, ki je patentiral »Coffee Vertical Key«, ki ni kršil Martinovega patentja. Edina ohranjena izdelana ročica je na sliki 1. Njena vrednost je neprecenljiva.

Slika 1

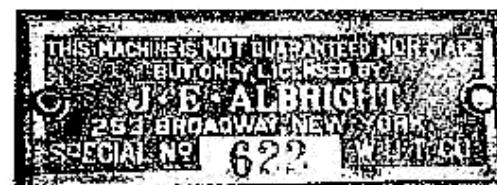
Sledila sta še dva tasterja, ki nista kršila Martinovih patentov, ki ju je skonstruiral Benjamin Bellows. Vibroplex je delal pike z pritiskom na vzmet, medtem ko sta »Mecograph right angle« in »Straight bug« ravno obratno delala pike, ko se je pritisk na vzmet sprostil (slika 2 in 3). Po Bellowsovi smrti 1913 je Vibroplex kupil podjetje in končal proizvodnjo teh tasterjev.

Slika 2 in 3

Med leti 1912 in 1920 so polavtomatski tasterji postali tako popularni, da je kar nekaj proizvajalcev začelo delati kopije, ki so kršile Martinove patente. Martinov odvetnik J. Albright je vodil prave pravne vojne proti tem podjetjem (okoli 20) in pri vseh dosegel prepoved izdelovanja tasterjev, ki so kršili patente. Ti nelegalni tasterji med zbiralcii nimajo posebne vrednosti.

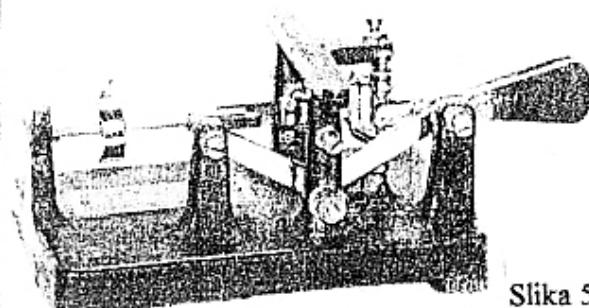
Ameriška »podjetnost« pa ne pozna meja, tako da so podjetja, ki so zaposlovala operatorje, ki so te nelegalne ročice uporabljali, dosegla z Albrightom dogovor, da te ročice pregleda in jih »licencira«, kar je seveda stalo manj, kot pa da bi operatorjem morala kupiti nove, »legalne ročice«. Taster, ki je test prestal, je dobil ploščico, na kateri je pisalo: This Machine is not guaranteed nor made but only licensed by J.E. Albright. Taka ploščica je takrat stala 2 usd. (slika 4)

Slika 4

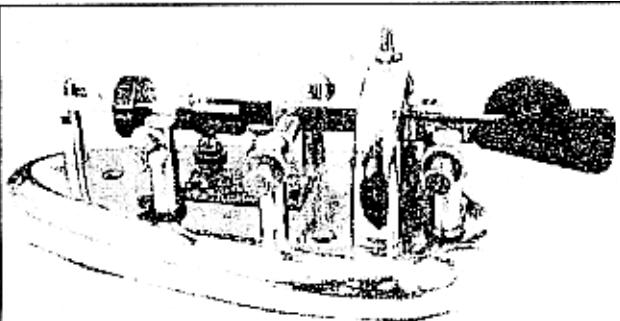
Leta 1930 je Martin zapustil Vibroplex Co. in začel z izdelavo polavtomatskih tasterjev,

imenovanih Martin Flash in kasneje Bunnel Martin Flash, ko je Martin izgubil interes za proizvodnjo polavtomatskih tasterjev. V teh letih so tudi potekli Martinovi patenti, tako, da so polavtomatske tasterje začeli proizvajati tudi drugi. Danes je znanih več kot 60 proizvajalcev polavtomatskih tasterjev. Najbolj znan med njim je vsekakor McElroy. Zmagovalec QRQ tekmovanja leta 1939, sprejemal je 350 znakov na minuto (ta podatek sem zasledil večkrat, ne vem pa če je resničen) je začel z izdelavo polavtomatskih tasterjev leta 1934. Njegov prvi model je imel nosilni okvir za ročico v obliku črke T, tako da se ga je dalo obrniti na levo stran in je postal navaden vertikalni taster. (Slika 5)

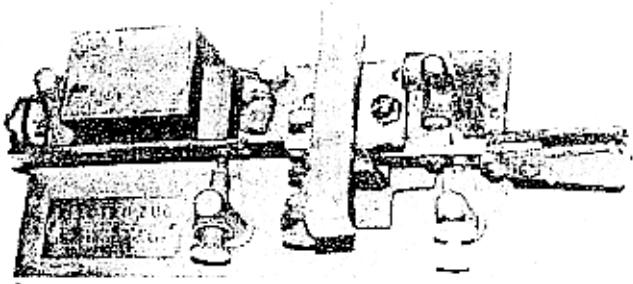

Slika 5

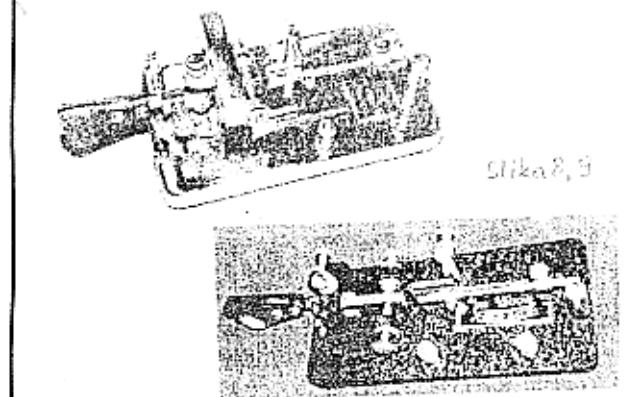
Razvil je 14 modelov tasterjev, ki so si več ali manj podobnih razen dveh, ki sta zanimiva po oblikovni plati, model Oval Based S-600 Super Stream Speed bug (Slika 6) in The Electro Bug, ki je uporabjal električni tok iz tokokroga, katerega je krmilil za aktiviranje elektromagneta, ki je povzročil, da je ročica vibrirala. (Slika 7)

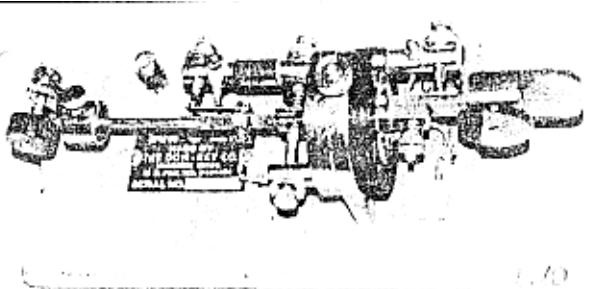
Slika 6 in 7

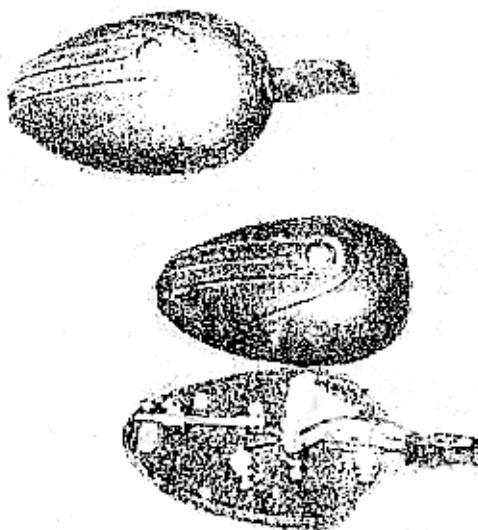
Precej znani proizvajalci so bili tudi Signal Electric, Les Logan, Speed-x (Slike 8, 9) in kanadski Dow-keys, ki je izdeloval tudi zelo zanimiv »Rotating frame universal model«. Nosišni okvir za ročico je bilo možno obrniti tako, da si dobil levoroki taster ali pa navaden vertikalni taster. (slika 10)

Slika 8, 9

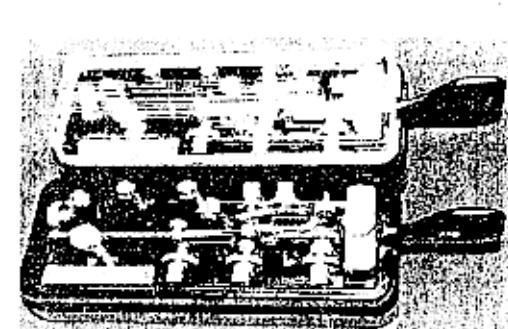

V Evropi je polavtomatske tasterje izdeloval angleški Eddystone. Izdelali naj bi okoli 500 kosov tasterja na sliki 11, Japonci pa so

izdelali svoj polavtomatski taster, Skillman Japanese bug (slika 12) jih na tisoče izvozili v Ameriko, kjer jih je prodajal Radio Shack in Lafayette Radio. Bili so zelo poceni, dalo pa se jih je zelo dobro nastaviti. (Ah, ti Japonci...)

Danes polavtomatske tasterje proizvaja še kar nekaj proizvajalcev, tudi v Evropi, vendar so to izdelki vrhunske kakovosti, zaradi boutične proizvodnje pa tudi

Slika 12

relativno dragi. Zasledil sem jih že kar nekaj, vendar so se mi zdeli, po pravici povedano, bolj za okras...

Prihodnjič: Vojaški tasterji 1

73 Boris, S57LO

Enjoy Dxing!

